

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/143552,120-rocznica-urodzin-Witolda-Pileckiego.html>
28.02.2026, 00:59

120. rocznica urodzin Witolda Pileckiego

13 maja 1901 roku w Ołońcu urodził się Witold Pilecki. Oficer ZWZ-AK, w 1940 r. dobrowolnie poddał się aresztowaniu i wywózce do Auschwitz, aby zdobyć informacje o obozie; po ucieczce z Auschwitz walczył w Powstaniu Warszawskim. W 1947 r. został aresztowany przez UB; torturowany i oskarżony o działalność wywiadowczą na rzecz rządu RP na emigracji, skazany został na karę śmierci.

13.05.2024

Przypominamy artykuł prezesa Instytutu Pamięci Narodowej Jarosława Szarka, który ukazał się w ramach projektu „[Opowiadamy Polskę światu. 1939-2019](#)”, realizowanego przez Instytut Nowych Mediów. – Jeśli mamy opowiadać światu o Polsce, o nas, o naszej tożsamości, historii i naszych polskich bohaterach, wówczas nie może zabraknąć tej opowieści – pisze Jarosław Szarek w tekście „[Witold Pilecki – jeden z najodważniejszych ludzi na świecie](#)”.

Jarosław Szarek: *Witold Pilecki – jeden z najodważniejszych ludzi na świecie*

Jeszcze ćwierć wieku temu nazwisko Witolda Pileckiego nie było znane nawet większości Polaków. Dzisiaj jest on w Polsce bohaterem, którego imieniem nazywane są ulice. Młodzież często wybiera go na patrona szkół czy drużyn harcerskich. Rocznicą jego śmierci obchodzona jest niemal jak święto państwowe. Trzydzieści lat po upadku dyktatury komunistycznej w Polsce i zakończeniu dominacji sowieckiej w Europie Środkowej Pilecki stał się symbolem polskiego heroizmu i patriotyzmu.

Człowiek – który jako żołnierz polskiej armii podziemnej podjął się specjalnej misji, polegającej na przeniknięciu do niemieckiego obozu w Auschwitz, by poznać prawdę o losie tysięcy osób przetrzymywanych za drutami kolczastymi – powiedział po latach o komunistycznych torturach: „Oświęcim przy nich to była igraszka”. Wypowiedziała te słowa osoba, która poznała nie tylko piekło niemieckiego obozu koncentracyjnego, ale też krwawą rzeczywistość dwóch wielkich wojen stoczonych przez Polaków: w latach 1919-1921 z bolszewikami i we wrześniu 1939 r. z niemieckim agresorem.

Witold Pilecki urodził się na początku XX wieku – 13 maja 1901 r. Był to czas, kiedy Polski nie było na mapie świata. Pod koniec XVIII wieku ziemie państwa polsko-litewskiego (obejmującego także obszar dzisiejszej Białorusi i Ukrainy) zagarnęli i podzielili między siebie trzej sąsiedzi: Rosja, Austria i Prusy. Cały XIX wiek to seria podejmowanych przez kolejne pokolenia zrywów zbrojnych, w których uczestniczyli przodkowie Witolda Pileckiego.

Jednak dopiero sytuacja, w której ciemniźnicy Polski stanęli w 1914 r. przeciwko sobie w Wielkiej Wojnie zmieniła niekorzystną sytuację geopolityczną, co wykorzystali Polacy, sięgając po niepodległość po 123 latach niewoli.

Młodość Witolda Pileckiego to okres odbudowywania polskiej państwowości. Na samym początku Polacy musieli stoczyć walkę o niemal każdy fragment swojej granicy. Pilecki jako

osiemnastolatek walczył o Wilno. Następnie w 1920 r. wraz z setkami tysięcy zdeterminowanych żołnierzy brał udział w powstrzymaniu wojsk bolszewickich w ich marszu na zachód, który miał skończyć się dopiero nad Atlantykiem. Obrona Warszawy, znana w Polsce jako Cud nad Wisłą, nie tylko uratowała młode państwo, ale też pokrzyżowała plany Lenina dostarczenia zarzewia czerwonej ideologii aż do Berlina i Paryża. Gdy nastał upragniony pokój, młody Witold zrezygnował z kariery wojskowej i zajął się rodzinnym majątkiem. Założył rodzinę. Nic nie zapowiadało tragedii, która miała nastąpić.

We wrześniu 1939 roku agresywni sąsiedzi, Niemcy i Rosja, po raz kolejny zapragnęli podzielić między siebie polskie ziemie. Porozumienie Hitlera i Stalina i ich wspólna napaść na Polskę (efekt paktu Ribbentrop-Mołotow) rozpoczęły II wojnę światową. Pilecki wyruszył na front i znów stanął do obrony swojej ojczyzny. Trzydzieści pięć dni krwawej walki nie uratowało jednak kraju. Polacy nie pogodzili się z utratą niepodległości – utworzyli państwo podziemne – fenomen w skali świata. Mimo wszechobecnego terroru niemieckiego gestapo i rosyjskiego NKWD działały struktury polskiej konspiracji. Oczywiście wśród setek tysięcy członków ruchu oporu znalazł się Witold Pilecki.

We wrześniu 1940 r. podjął się wykonania niezwyklej misji. Zgłosił się na ochotnika jako ten, który dobrowolnie da się schwytać w czasie łapanek przeprowadzanej przez Niemców w Warszawie. W ten sposób trafił do niemieckiego obozu koncentracyjnego w Auschwitz. Jego zadaniem było rozpoznanie obozowych warunków. Już miesiąc później przesłał swoim przełożonym raport. Jako numer obozowy 4859 pozostawał za drutami dwa lata i siedem miesięcy. W tym czasie zorganizował w obozie konspiracyjny Związek Organizacji Wojskowej skupiający ponad sto osób we wszystkich komandach. Skrupulatnie dokumentował ponurą rzeczywistość obozową, jednak zagrożony aresztowaniem i egzekucją zdecydował się na brawurową ucieczkę.

1 sierpnia 1944 r. w terroryzowanej przez Niemców od blisko pięciu lat Warszawie wybuchło powstanie. Na wiadomość o polskim zrywie Stalin powstrzymał... napierającą na zachód Armię Czerwoną. Wojska sowieckie stanęły na warszawskim brzegu Wisły i przez 62 dni nierównej walki na ulicach polskiej stolicy bezczynnie przyglądały się dramatowi, który rozgrywał się po drugiej stronie rzeki. Efekt? 200 tysięcy zabitych, ponad pół miliona wypędzonych, miasto zburzone w 50 procentach, zbezczeszczone i zrównane z ziemią świątynie, doszczętnie zniszczone śródmieście. Warszawa. Wśród bohaterskich powstańców, którzy stanęli na barykadach, był też oczywiście Witold Pilecki, który po zakończonych walkach trafił do niemieckiego obozu jenieckiego.

Po zakończeniu wojny przybył do Polski, gdzie rozpoczęła się sowiecka okupacja. Zbudował w kraju siatkę konspiratorów, dzięki której przekazywał legalnym polskim władzom w Londynie informacje o postępującej komunizacji i terrorze komunistycznym w Polsce. Został jednak aresztowany i po torturach skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano 25 maja 1948 r. strzałem w tył głowy. Rodzina Witolda dowiedziała się o tym dopiero czterdzieści lat później. Pochowany został w bezimiennym grobie w niewiadomym miejscu.

Postać Witolda Pileckiego stała się symbolem. Polacy w jego losach widzą prawdziwą historię swojej ojczyzny, ujętą w jednym życiorysie. Dramatyczne wybory, chwała i cierpienie. Bohaterstwo skazane na zapomnienie, dziś odkrywane ponownie. To wszystko jest powodem ogromnej fascynacji tą wyjątkową postacią. Ale jest też dowodem na słuszność głęboko zakorzenionego w polskiej duszy przekonania: Prawda zawsze zwycięża.

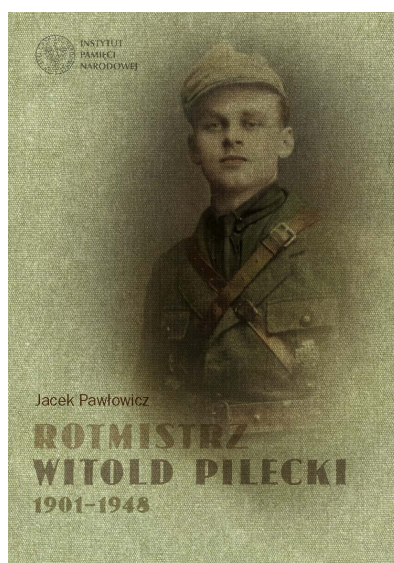
dr Jarosław Szarek
prezes Instytutu Pamięci Narodowej

Artykuł został przetłumaczony na język angielski, niemiecki, francuski i hiszpański.

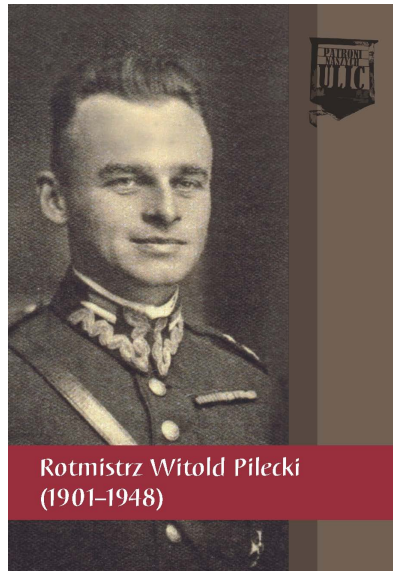
- ▶ [Witold Pilecki - one of the bravest people in the world](#)
- ▶ [Witold Pilecki - einer der tapfersten Menschen der Welt](#)
- ▶ [Witold Pilecki - symbole d'héroïsme](#)
- ▶ [Witold Pilecki - una de las personas más valientes del mundo](#)

* * *

W 2008 roku Instytut Pamięci Narodowej wydał album [Rotmistrz Witold Pilecki 1901-1948](#) autorstwa Jacka Pawłowicza pokazujący dokonania Witolda Pileckiego. Zawiera m.in. niepublikowane dotychczas zdjęcia z rodzinnej kolekcji rotmistrza. Publikacja prezentuje życie Witolda Pileckiego, poczynając od jego przodków, najmłodszych lat, aż po okrutny mord, dokonany 25 maja 1948 r. W albumie znajdziemy fotografie ukazujące Pileckiego jako skauta i uczestnika wojny polsko-bolszewickiej 1919-1920. W wolnej Polsce możemy zobaczyć go jako aktywnego obywatela Ziemi Nowogródzkiej. Następnie podczas działań II wojny światowej – jako żołnierza Polskiego Państwa Podziemnego, ochotnika w obozie KL Auschwitz, powstańca ze „Zgrupowania Chrobry II”, a po wojnie – konspiratora budującego siatkę wywiadowczą. Ostatnia odsłona to aresztowanie, wyrok i męczeńska śmierć.



Rotmistrz Witold Pilecki jest bohaterem jednej z broszur z serii „Patroni naszych ulic”



► [pobierz PDF](#)

Więcej materiałów na temat Witolda Pileckiego na portalu
przystanekhistoria.pl

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Rocznica

Powiązane wiadomości



120. rocznica urodzin rotmistrza Pileckiego



Witold Pilecki



Witold Pilecki z żoną Marią, Ostrów Mazowiecka

502		503		505	
Kennort Miejsce wystawienia Warschau				AMTICHE VERMERKE UWAGI URZĘDOWE Der Kennkarteninhaber wohnt Posiadacz karty rozpoznawczej mieszka Warschau Strasse ulica	
Kreis Starostwo powiat. Warschau		IPN Główny Urząd Wyszukiwania W Warszawie		Kreis Starostwo powiat. Warschau Strasse ulica	
Kennnummer Numer rozpoznawczy 134568		504		Dienstiegel Pieczęć służbowa Malan Unterschrift der Meldebehörde Podpis urzędu meldunkowego	
Gültig bis Ważne do 9 Oktober 1947 października		501		ob od in w Kreis Starostwo powiat. Warschau Strasse ulica	
Name Nazwisko Smoliński		Witold Smoliński Unterschrift des Kennkarteninhabers Podpis posiadacza karty rozpoznawczej		Dienstiegel Pieczęć służbowa Unterschrift der Meldebehörde Podpis urzędu meldunkowego	
Geburtsname (b. Ehefrau) Nazwisko panieckie (b. męża) Witold		Warschau den 9 Oktober 1942 października Der Stadthauptmann Polizistendirektor Olson		ob od in w Kreis Starostwo powiat. Warschau Strasse ulica	
Vorname Imię Witold		Dienstiegel Pieczęć służbowa Unterschrift des anfertigenden Beamten Podpis sporządzającego urzędnika		Dienstiegel Pieczęć służbowa Unterschrift der Meldebehörde Podpis urzędu meldunkowego	
Geboren am Urodzony (a) w dn. 19.3.1903				ob od in w Kreis Starostwo powiat. Warschau Strasse ulica	
Geburtsort Miejsce urodzenia Warschau				Dienstiegel Pieczęć służbowa Unterschrift der Meldebehörde Podpis urzędu meldunkowego	
Kreis Starostwo pow. Warschau				ob od in w Kreis Starostwo powiat. Warschau Strasse ulica	
Land Kraj Polen				Dienstiegel Pieczęć służbowa Unterschrift der Meldebehörde Podpis urzędu meldunkowego	
Beruf Zawód erlernter Wyuczony kein-gaden ausgeübter wykonywany Beamt-urzędnik				ob od in w Kreis Starostwo powiat. Warschau Strasse ulica	
Religion Wyznanie keine				Dienstiegel Pieczęć służbowa Unterschrift der Meldebehörde Podpis urzędu meldunkowego	
Besondere Kennzeichen Szczególne znaki rozpoznawcze keine				Dienstiegel Pieczęć służbowa Unterschrift der Meldebehörde Podpis urzędu meldunkowego	

Kenakarta Witolda Pileckiego na nazwisko Smoliński. Fot. AIPN



Witold Pilecki przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Warszawie. Fot. AIPN